

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЦЕНТР
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

Методичні рекомендації
для проведення практичних занять з дисципліни
«КРАЄЗНАВСТВО, КРАЇНОЗНАВСТВО ТА ГЕОГРАФІЯ ТУРИЗМУ»
для здобувачів, які навчаються за першим рівнем вищої освіти («бакалавр»)
галузі знань 24 «Сфера обслуговування»
спеціальність 242 «Туризм»
за освітньо-професійною програмою «Туризм»

Харків – 2020

Друкується за рішенням
Вченої ради навчально-
науково-виробничого центру
НУЦЗ України
Протокол від 16.10.2020 р. № 3

Укладач Поступна О.В.

Методичні рекомендації для проведення практичних занять з дисципліни «Краєзнавство, країнознавство та географія туризму» для здобувачами, які навчаються за першим рівнем вищої освіти («бакалавр») за спеціальністю 242 «Туризм» / укладач О.В. Поступна. – Х. : НУЦЗУ, 2020. – 32 с.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ (СТРУКТУРА)	5
ЗМІСТ І ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	6
Практичне заняття 1	6
Практичне заняття 2	7
Практичне заняття 3	8
Практичне заняття 4	9
Практичне заняття 5	10
Практичне заняття 6	12
Практичне заняття 7	13
Практичне заняття 8	14
Практичне заняття 9	15
Практичне заняття 10	17
Практичне заняття 11	18
Практичне заняття 12	20
Практичне заняття 13	21
Практичне заняття 14	22
Практичне заняття 15	24
Практичне заняття 16	25
Практичне заняття 17	26
Практичне заняття 18	28
Практичне заняття 19	29

ВСТУП

Практичне заняття є одним із основних видів навчального заняття у Національному університеті цивільного захисту України. На цьому занятті організовується детальний розгляд здобувачами вищої освіти (далі – здобувачами) окремих теоретичних положень навчальної дисципліни з метою розширення, поглиблення й деталізації теоретичних знань, отриманих здобувачами на лекціях та у процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, прищеплення умінь і навичок, розвиток наукового мислення та усного мовлення здобувачів шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Обсяг, перелік тем і зміст практичних занять визначаються робочою програмою навчальної дисципліни відповідно до робочого навчального плану.

Практичні заняття проводяться в аудиторіях, оснащених необхідними технічними засобами навчання; на визначених навчальних зонах або реальних туристичних об'єктах (музеях, об'єктах садово-паркового мистецтва, парках, закладах культури тощо).

Метою практичних занять є сприяння засвоєнню навчальної програми дисципліни «Краєзнавство, країнознавство та географія туризму» в повному обсязі, формування самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, ступінь якої полягає в умінні планувати, організовувати, систематизувати та контролювати власну перспективу та повсякденну діяльність.

Найважливішим завданням даної навчальної дисципліни є ознайомлення з особливостями організації краєзнавчого туризму в регіонах України; висвітлення сучасних тенденцій розвитку туризму в основних регіонах світу; дослідження туристичного ресурсознавства та застосування регіонального підходу до географічної характеристики природних та культурно-історичних ресурсів туризму.

Метою виконання практичних робіт є формування у здобувачів теоретичних знань та практичних навичок щодо механізмів, умов та особливостей функціонування туристичної індустрії, ринку туристичних послуг, а також формування уявлення про специфіку розвитку туризму в різних туристичних регіонах і країнах світу.

В процесі виконання практичних робіт здобувач повинен навчитись систематизувати та поглиблювати теоретичні знання, отримані на лекції та під час самостійної роботи; засвоювати уміння самостійно використовувати знання і навички з теми.

В цілому практичні заняття сприяють формуванню у здобувачів професійних умінь та чітких уявлень про послідовність; відповідального ставлення до збереження історичних об'єктів і пам'яток культури; навички турботи та відповідальної поведінки до збереження природних ресурсів та історичних пам'яток культури, а також почуттів прекрасного, вміння відрізнити прекрасне від потворного. Волночас практичні заняття сприяють вихованню професійних рис та почуття відповідальності; зацікавленості навчальною дисципліною та прагнення отримати нові знання самостійно; удосконаленню професійної уваги (зосередженості, активності, стійкості) та ін.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗНЯТЬ (СТРУКТУРА)

Відповідно до пункту 6 робочої програми навчальної дисципліни «Краєзнавство, країнознавство та географія туризму» на практичні заняття відведено 38 годин, які розподілено на опанування змісту тем, визначених для проведення практичних занять (табл. 1).

Таблиця 1 – Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Становлення краєзнавства як науки	2
2	Навчальні краєзнавчі екскурсії	2
3	Методи в туристсько-краєзнавчій діяльності	2
4	Подорожі у Стародавньому світі та в епоху Середньовіччя	2
5	Епоха Великих географічних відкриттів та діяльність українських організацій з розвитку туризму	2
6	Визначні музеї України	2
7	Заснування міста Харкова: теорії, символіка, будівництво фортеці	2
8	Територія в країнознавстві	2
9	Політична карта світу – основа країнознавчих знань	2
10	Расові, етнічні, мовні та релігійні відмінності людства	2
11	Формування сучасної політичної карти країн Центрально-Східної Європи	2
12	Країнознавча характеристика однієї з країн Центрально-Східної Європи	2
13	Туристичний імідж території	2
14	Методологічні основи створення туристичного іміджу країни	2
15	Географія туризму як наукова дисципліна	2
16	Індустрія туризму	2
17	Туристсько-рекреаційна інфраструктура	2
18	Основні поняття, терміни та категорії науки «Географія туризму»	2
19	Туризм як соціо-еколого-економічна система	2
	Разом	38

ЗМІСТ І ЗАВДАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема: «Становлення краєзнавства як науки»

План заняття:

1. Основні етапи розвитку краєзнавства в Україні.
2. Характеристика основних етапів розвитку краєзнавства в Україні.
3. Видатні постаті українського краєзнавства.
4. Становлення краєзнавства як науки.

Питання до практичного заняття:

1. Назвіть основні етапи розвитку краєзнавства в Україні.
2. Надайте характеристику основним етапам розвитку краєзнавства в Україні.
3. Складіть життєпис видатних постатей українського краєзнавства.
4. Коли та яким чином відбувається становлення краєзнавства як науки?
5. Яку роль відіграє наука «краєзнавство» в туристичній діяльності?

Література:

1. Голубко В. Історичне краєзнавство : навч. посіб. / В. Голубко, С. Качарба, А. Середняк. – Ч. I. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 130 с.
2. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
3. Жванко Л.М. Краєзнавство : конспект лекцій (для студ. усіх курсів ден. і заоч. форм навчання напрямів підготовки: 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030509 «Облік і аудит», 6.030601 «Менеджмент») / авт.: Л.М. Жванко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 163 с.
4. Костриця М.Ю. Українське географічне краєзнавство: актуальні питання теорії і методології / М.Ю. Костриця // Наук. зап. Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Географія. – Вінниця, 2005. – Вип. 8. – С. 151-155.
5. Мальська М.П. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.П. Мальська, М.З. Гамкало, О.Ю. Бордун. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.
6. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / Є.В. Панкова. – К. : Альтерпрес, 2003. – 352 с.
7. Покоłodна М.М. Туристське краєзнавство : навч. посіб. / М.М. Покоłodна, Л.Д. Божко ; Харк. нац. ун-т міськ. Госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 310 с.

8. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

9. Федорченко В.К. Історія туризму в Україні : навч. посіб. [для студ. вузів] / В.К. Федорченко, Т.А. Дьорова. – К. : Вища школа, 2002. – 195 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема: «Навчальні краєзнавчі екскурсії»

План заняття:

1. Навчальні краєзнавчі екскурсії.
2. Організація краєзнавчого спостереження.
3. Основи проведення практичних робіт з краєзнавства.
4. Стаціонарні форми туристсько-краєзнавчої роботи учнів і студентів.
5. Похідні форми туристсько-краєзнавчої роботи учнів і студентів.

Питання до практичного заняття:

1. Розкрийте сутність таких понять, як «екскурсія», «краєзнавча екскурсія» та «навчальна краєзнавча екскурсія». В чому їх відмінність?
2. Якими є мета, завдання та напрями навчальних краєзнавчих екскурсій?
3. Назвіть та охарактеризуйте стаціонарні форми туристсько-краєзнавчої роботи учнів і студентів.
4. Назвіть та охарактеризуйте похідні форми туристсько-краєзнавчої роботи учнів і студентів.
5. Назвіть та охарактеризуйте етапи організації та проведення пошуково-дослідницької роботи під час краєзнавчих екскурсій.
6. Розкрийте зміст етапу «Систематизація та опрацювання зібраного матеріалу для написання тексту екскурсії».
7. Яку роль відіграє краєзнавство і туризм у системі навчально-виховної роботи освітніх закладів?

Література:

1. Голубко В. Історичне краєзнавство : навч. посіб. / В. Голубко, С. Качарба, А. Середняк. – Ч. І. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 130 с.
2. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
3. Жванко Л.М. Краєзнавство : конспект лекцій (для студ. усіх курсів ден. і заоч. форм навчання напрямів підготовки: 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030509 «Облік і аудит», 6.030601 «Менеджмент») / авт.:

Л.М. Жванко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 163 с.

4. Костиця М.Ю. Українське географічне краєзнавство: актуальні питання теорії і методології / М.Ю. Костиця // Наук. зап. Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Географія. – Вінниця, 2005. – Вип. 8. – С. 151-155.

5. Мальська М.П. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.П. Мальська, М.З. Гамкало, О.Ю. Бордун. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.

6. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / Є.В. Панкова. – К. : Альтерпрес, 2003. – 352 с.

7. Покоłodна М.М. Туристське краєзнавство : навч. посіб. / М.М. Покоłodна, Л.Д. Божко ; Харк. нац. ун-т міськ. Госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 310 с.

8. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

9. Федорченко В.К. Історія туризму в Україні : навч. посіб. [для студ. вузів] / В.К. Федорченко, Т.А. Дьорова. – К. : Вища школа, 2002. – 195 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема: «Методи в туристсько-краєзнавчій діяльності»

План заняття:

1. Основні методи в краєзнавчій діяльності.
2. Характеристика літературного й описового методів.
3. Характеристика статичного та економічного методів.
4. Характеристика соціологічного та анкетного методів.
5. Характеристика географічного та картографічного методів.

Питання до практичного заняття:

1. Назвіть основні методи в краєзнавчій діяльності.
2. Надайте характеристику літературного й описового методів, що використовуються у краєзнавчій діяльності.
3. Охарактеризуйте статичний та економічний методи, що використовуються у краєзнавчій діяльності.
4. Надайте характеристику соціологічного та анкетного методів, що використовуються у краєзнавчій діяльності.
5. Охарактеризуйте географічний та картографічний методи, що використовуються у краєзнавчій діяльності.
6. Яку роль відіграють методи в туристсько-краєзнавчій діяльності?
7. Яке значення має краєзнавча діяльність для розвитку туризму?

Література:

1. Голубко В. Історичне краєзнавство : навч. посіб. / В. Голубко, С. Качарба, А. Середняк. – Ч. I. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 130 с.
2. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
3. Жванко Л.М. Краєзнавство : конспект лекцій (для студ. усіх курсів ден. і заоч. форм навчання напрямів підготовки: 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030509 «Облік і аудит», 6.030601 «Менеджмент») / авт.: Л.М. Жванко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 163 с.
4. Костриця М.Ю. Українське географічне краєзнавство: актуальні питання теорії і методології / М.Ю. Костриця // Наук. зап. Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Географія. – Вінниця, 2005. – Вип. 8. – С. 151-155.
5. Мальська М.П. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.П. Мальська, М.З. Гамкало, О.Ю. Бордун. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.
6. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / Є.В. Панкова. – К. : Альтерпрес, 2003. – 352 с.
7. Покоłodна М.М. Туристське краєзнавство : навч. посіб. / М.М. Покоłodна, Л.Д. Божко ; Харк. нац. ун-т міськ. Госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 310 с.
8. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.
9. Федорченко В.К. Історія туризму в Україні : навч. посіб. [для студ. вузів] / В.К. Федорченко, Т.А. Дьорова. – К. : Вища школа, 2002. – 195 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема: «Подорожі у Стародавньому світі та в епоху Середньовіччя»

План заняття:

1. Перші мореплавці.
2. Великі полководці стародавності.
3. Паломництво як основний вид подорожей у Середньовіччя.
4. Характеристика подорожей у середньовічній Європі.
5. Особливості подорожей територією України в стародавності та в Київській Русі.

Питання до практичного заняття:

1. Що відомо про перші морські експедиції давніх єгиптян і фінікійців?

2. Який внесок у розвиток подорожей зробили стародавні полководці?
3. Назвіть найбільш відомих мандрівників стародавнього світу.
4. Яким чином відбувалось становлення туристської інфраструктури в стародавньому світі?
5. Визначте основні види подорожей в епоху античності.
6. Назвіть особливості розвитку сфери туризму і подорожей, характерних для Стародавнього Сходу.
7. Який внесок у розвиток подорожей зробили жителі Північної Європи в епоху раннього Середньовіччя?
8. Яким чином у Середні віки відбувався розвиток паломництва?
9. Визначте, чим характеризувалися подорожі в Європі в епоху Середньовіччя?
10. Що відомо про арабських мандрівників Середньовіччя?
11. Назвіть основні аспекти розвитку сфери туризму та подорожей у Київській Русі?

Література:

1. Голубко В. Історичне краєзнавство : навч. посіб. / В. Голубко, С. Качарба, А. Середняк. – Ч. I. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 130 с.
2. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
3. Жванко Л.М. Краєзнавство : конспект лекцій (для студ. усіх курсів ден. і заоч. форм навчання напрямів підготовки: 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030509 «Облік і аудит», 6.030601 «Менеджмент») / авт.: Л.М. Жванко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 163 с.
4. Мальська М.П. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.П. Мальська, М.З. Гамкало, О.Ю. Бордун. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.
5. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / Є.В. Панкова. – К. : Альтерпрес, 2003. – 352 с.
6. Покоłodна М.М. Туристське краєзнавство : навч. посіб. / М.М. Покоłodна, Л.Д. Божко ; Харк. нац. ун-т міськ. Госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 310 с.
7. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.
8. Федорченко В.К. Історія туризму в Україні : навч. посіб. [для студ. вузів] / В.К. Федорченко, Т.А. Дьорова. – К. : Вища школа, 2002. – 195 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема: «Епоха Великих географічних відкриттів та діяльність українських організацій з розвитку туризму»

План заняття:

1. Португальські дослідницькі експедиції.
2. Відкриття й освоєння Америки, культурна спадщина доколумбової Америки.
3. Дослідницькі експедиції голландців, англійців, французів.
4. Діяльність Української республіканської ради по туризму та екскурсіях щодо розвитку масового туристського руху в Україні.
5. Утворення та діяльність Всеукраїнської спілки краєзнавців.

Питання до практичного заняття:

1. Назвіть основні передумови початку епохи Великих географічних відкриттів.
2. Яке значення мали португальські дослідницькі експедиції?
3. Розкажіть про освоєння Америки іспанськими конкістадорами.
4. Перелічіть основні напрямки торгово-дослідницьких і колонізаційних експедицій голландців, англійців і французів.
5. Перелічіть найбільш відомих російських землепрохідців. Розкажіть про освоєння ними Сибіру.
6. Назвіть основні особливості розвитку туризму в Росії в XVI-XVIII ст.
7. Яким чином відбувалось становлення туристсько-екскурсійної діяльності в СРСР в 20-ті роки XX ст.?
8. Визначте основні особливості діяльності перших радянських туристських організацій.
9. З яких обставин відбулося утворення Української республіканської ради по туризму та екскурсіях? Яким чином діяльність цієї ради вплинула на розвиток масового туристського руху в Україні?
10. Розкрийте роль та значення Всеукраїнської спілки краєзнавців.

Література:

1. Голубко В. Історичне краєзнавство : навч. посіб. / В. Голубко, С. Качарба, А. Середняк. – Ч. I. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 130 с.
2. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
3. Жванко Л.М. Краєзнавство : конспект лекцій (для студ. усіх курсів ден. і заоч. форм навчання напрямів підготовки: 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030509 «Облік і аудит», 6.030601 «Менеджмент») / авт.: Л.М. Жванко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 163 с.

4. Костиця М.Ю. Українське географічне краєзнавство: актуальні питання теорії і методології / М.Ю. Костиця // Наук. зап. Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Географія. – Вінниця, 2005. – Вип. 8. – С. 151-155.

5. Мальська М.П. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.П. Мальська, М.З. Гамкало, О.Ю. Бордун. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.

6. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / Є.В. Панкова. – К. : Альтерпрес, 2003. – 352 с.

7. Покоłodна М.М. Туристське краєзнавство : навч. посіб. / М.М. Покоłodна, Л.Д. Божко ; Харк. нац. ун-т міськ. Госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 310 с.

8. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

9. Федорченко В.К. Історія туризму в Україні : навч. посіб. [для студ. вузів] / В.К. Федорченко, Т.А. Дьорова. – К. : Вища школа, 2002. – 195 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема: «Визначні музеї України»

План заняття:

1. Визначні музеї України, їх загальна характеристика.
2. Львів – місто-музей і місто музеїв.
3. ТОП-10 найцікавіших музеїв України.
4. ТОП-10 дивовижних музеїв України.
5. Чудернацькі музеї України.

Питання до практичного заняття:

1. Назвіть та охарактеризуйте визначні музеї України.
2. Розкажіть про місто Львів як місто-музей і місто музеїв. Який музей Львова є найбільш відомим в Європі та чому?
3. Назвіть та наведіть приклади найцікавіших музеїв України.
4. Які найдивовижніші музеї існують в Україні? Який внесок вони роблять у розвиток туризму?
5. Назвіть і наведіть приклади чудернацьких музеїв, які існують у світі.
6. Які чудернацькі музеї є в Україні?
7. Назвіть і надайте кратку характеристику найвідоміших музеїв вашого краю.

Література:

1. Голубко В. Історичне краєзнавство : навч. посіб. / В. Голубко,

С. Качарба, А. Середняк. – Ч. І. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 130 с.

2. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.

3. Жванко Л.М. Краєзнавство : конспект лекцій (для студ. усіх курсів ден. і заоч. форм навчання напрямів підготовки: 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030509 «Облік і аудит», 6.030601 «Менеджмент») / авт.: Л.М. Жванко ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 163 с.

4. Костиця М.Ю. Українське географічне краєзнавство: актуальні питання теорії і методології / М.Ю. Костиця // Наук. зап. Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Географія. – Вінниця, 2005. – Вип. 8. – С. 151-155.

5. Мальська М.П. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.П. Мальська, М.З. Гамкало, О.Ю. Бордун. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.

6. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. / Є.В. Панкова. – К. : Альтерпрес, 2003. – 352 с.

7. Покоłodна М.М. Туристське краєзнавство : навч. посіб. / М.М. Покоłodна, Л.Д. Божко ; Харк. нац. ун-т міськ. Госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 310 с.

8. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

9. Федорченко В.К. Історія туризму в Україні : навч. посіб. [для студ. вузів] / В.К. Федорченко, Т.А. Дьорова. – К. : Вища школа, 2002. – 195 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема: «Заснування міста Харкова: теорії, символіка, будівництво фортеці»

План заняття:

1. Теорії про дату заснування міста Харкова.
2. Теорії про походження назви міста Харкова.
3. Будівництво Харківської фортеці.
4. Герб міста Харкова та повітових міст Харківської області.

Питання до практичного заняття:

1. Перелічити головні теорії походження назви міста Харкова.
2. Коли подана перша письмова згадка про Харків?
3. З чим пов'язане походження назв перших вулиць Харкова?
4. Назвати перші споруди Харківської фортеці.
5. Що означають символи на гербах Харкова?

Література:

1. Альбовский Е.А. Харьковски козаки. – Х.: ХЧМГУ, 2005. – 240 с.
2. Багалій Д.І. Історія Слобідської України. – Х.: Дельта, 1993.
3. Багалеї Д., Миллер Д. Історія міста Харків за 250 років існування (с 1655 року). – Репринт. вид. – Х.: Б.В., 2004. – Т. I. – 586 с.
4. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
5. Зайцев Б.П., Скірда В.В. та ін. Історія рідного краю (Харківщинознавство). Ч. 2. – Х.: Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 2001. – 179 с.
6. Саратов І.Ю. Історія Харківських гербів. – Х.: ХДАМГ, 2000.
7. Саратов І.Ю. Харкове, звідки ім'я твоє? – Х.: ХНАМГ, 2005. – 246 с.
8. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.
9. Харків – 350. Історія, сучасність, стратегія розвитку: Історико-економічний огляд. – Х.: Золоті сторінки, 2004. – 320-324 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Тема: «Територія в країнознавстві»

План заняття:

1. Ранжування територій в системі територіального поділу туризму, коротка характеристика.
2. Територія країни, її склад, ресурси.
3. Параметри території країни: розмір, конфігурація.
4. Державні кордони, їхні функції.
5. Етапи формування державного кордону країни.
6. Класифікація державних кордонів.
7. Морські кордони і зони, особливості їх встановлення.

Питання до практичного заняття:

1. Визначте основні способи відліку територіальних вод.
2. Дайте характеристику континентальному шельфу.
3. Назвіть головні параметри території країни. Охарактеризуйте особливості розміру території країни.
4. Дайте визначення поняттю «державні кордони» та охарактеризуйте основні етапи їх встановлення.
5. У чому полягають особливості державного кордону на водних ділянках.
6. У який спосіб встановлюються державні кордони?

7. Розкрийте сутність поняття «конфігурація» та визначте її особливості.
8. У чому полягають особливості встановлення морських кордонів і зон?
9. Яку роль у країнознавстві відіграють ресурси території?

Література:

1. Атлас світу / [авториз. пер. з англомов. вид. Collins World Atlas ; відп. ред. О. Вакуленко]. – К. : Картографія, 2005. – 336 с.
2. Блій де. Г. Географія: світи, регіони, концепти / Блій де. Г., Муллер П.; пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
3. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
4. Дорошко М.С. Країнознавство. Країни СНД : навч. посіб. / М.С. Дорошко. – К. : МАУП, 2007. – 286 с.
5. Лажнік В.Й. Країнознавство : навч.-метод. комплекс дисципліни / В.Й. Лажнік, І.П. Мандрик. – Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. – 95 с.
6. Лизогуб В.А. Країнознавство : курс лекцій / В.А. Лизогуб. – Х. : Право, 2017. – 368 с.
7. Народонаселение мира : энциклопедический словарь / гл. ред. Г.Г. Меликьян. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1994. – 640 с.
8. Мальська М.П. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.П. Мальська, М.З. Гамкало, О.Ю. Бордун. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.
9. Парфіненко А.Ю. Туристичне країнознавство : навч. посіб. / А.Ю. Парфіненко. – Х. : Бурун-книга, 2009. – 288 с.
10. Сапожникова Е.Н. Страноведение: теория и методика туристского изучения стран : учеб. пособ. [для выс. уч. заведений] / Е.Н. Сапожникова. – М. : Изд. центр Академия, 2008. – 240 с.
11. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-у імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.
12. Туристичне країнознавство : навч. Посіб. / за ред. В.Ф. Семенова. – Одеса : «Атлант» ОДЕУ, 2010. – 340 с.
13. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Тема: «Політична карта світу – основа країнознавчих знань»

План заняття:

1. Політична карта світу: сутність поняття.
2. Форми правління.
3. Форми державного устрою.
4. Типи політичних режимів.
5. Основні політичні режими сучасних країн світу.

Питання до практичного заняття:

1. Дайте визначення поняттю «політична карта світу».
2. Які форми державного правління вам відомі? В чому виявляються їхні особливості?
3. Назвіть та охарактеризуйте основні форми державного устрою. Наведіть приклади.
4. Розкрийте сутність поняття «політичний режим». Які режими є небезпечними для туристів і чому?
5. Охарактеризуйте основні політичні режими країн світу.

Література:

1. Атлас світу / [авториз. пер. з англомов. вид. Collins World Atlas ; відп. ред. О. Вакуленко]. – К. : Картографія, 2005. – 336 с.
2. Блій де. Г. Географія: світи, регіони, концепти / Блій де. Г., Муллер П.; пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
3. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
4. Дорошко М.С. Країнознавство. Країни СНД : навч. посіб. / М.С. Дорошко. – К. : МАУП, 2007. – 286 с.
5. Лажнік В.Й. Країнознавство : навч.-метод. комплекс дисципліни / В.Й. Лажнік, І.П. Мандрик. – Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. – 95 с.
6. Лизогуб В.А. Країнознавство : курс лекцій / В.А. Лизогуб. – Х. : Право, 2017. – 368 с.
7. Народонаселение мира : энциклопедический словарь / гл. ред. Г.Г. Меликьян. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1994. – 640 с.
8. Мальська М.П. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.П. Мальська, М.З. Гамкало, О.Ю. Бордун. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.
9. Парфіненко А.Ю. Туристичне країнознавство : навч. посіб. / А.Ю. Парфіненко. – Х. : Бурун-книга, 2009. – 288 с.
10. Сапожникова Е.Н. Страноведение: теория и методика туристского изучения стран : учеб. пособ. [для выс. уч. заведений] / Е.Н. Сапожникова. – М. : Изд. центр Академия, 2008. – 240 с.
11. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-у імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.

12. Туристичне країнознавство : навч. Посіб. / за ред. В.Ф. Семенова. – Одеса : «Атлант» ОДЕУ, 2010. – 340 с.

13. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

Тема: «Расові, етнічні, мовні та релігійні відмінності людства»

План заняття:

1. Расові та етнічні відмінності людства.
2. Основні антропологічні особливості людських рас та географія їхнього розповсюдження.
3. Мовне розмаїття населення Землі.
4. Релігійна строкатість світу.
5. Сутність світових релігій та основні центри їхнього паломництва.

Питання до практичного заняття:

1. Розкрийте сутність понять: «раса», «етнос», «народ», «народність», «мова», «релігія».
2. Які є расові та етнічні відмінності людства?
3. Назвіть основні антропологічні особливості людських рас та визначте географію їхнього розповсюдження.
4. Охарактеризуйте мовний склад населення Земля.
5. У чому особливості мовного питання в Україні?
6. У чому виявляється актуальність вивчення релігії у туристичному країнознавстві?
7. Визначте сутність світових релігій та основні центри їхнього паломництва?

Література:

1. Атлас світу / [авториз. пер. з англ. мов. вид. Collins World Atlas ; відп. ред. О. Вакуленко]. – К. : Картографія, 2005. – 336 с.
2. Блій де. Г. Географія: світи, регіони, концепти / Блій де. Г., Муллер П.; пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
3. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
4. Дорошко М.С. Країнознавство. Країни СНД : навч. посіб. / М.С. Дорошко. – К. : МАУП, 2007. – 286 с.
5. Лажнік В.Й. Країнознавство : навч.-метод. комплекс дисципліни / В.Й. Лажнік, І.П. Мандрик. – Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі

Українки, 2017. – 95 с.

6. Лизогуб В.А. Країнознавство : курс лекцій / В.А. Лизогуб. – Х. : Право, 2017. – 368 с.

7. Народонаселение мира : энциклопедический словарь / гл. ред. Г.Г. Меликьян. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1994. – 640 с.

8. Мальська М.П. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.П. Мальська, М.З. Гамкало, О.Ю. Бордун. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.

9. Парфіненко А.Ю. Туристичне країнознавство : навч. посіб. / А.Ю. Парфіненко. – Х. : Бурун-книга, 2009. – 288 с.

10. Сапожникова Е.Н. Страноведение: теория и методика туристского изучения стран : учеб. пособ. [для выс. уч. заведений] / Е.Н. Сапожникова. – М. : Изд. центр Академия, 2008. – 240 с.

11. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-у імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.

12. Туристичне країнознавство : навч. Посіб. / за ред. В.Ф. Семенова. – Одеса : «Атлант» ОДЕУ, 2010. – 340 с.

13. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

Тема: «Формування сучасної політичної карти країн Центрально-Східної Європи»

План заняття:

1. Здобуття незалежності, розпаду або об'єднання країн Центрально-Східної Європи.
2. Характеристика державного устрою країн Центрально-Східної Європи.
3. Характеристика форм правління країн Центрально-Східної Європи.
4. Зовнішньоекономічна діяльність країн Центрально-Східної Європи.

Завдання до практичного заняття:

Оберіть одну з країн Центрально-Східної Європи та охарактеризуйте розвиток господарства цієї країни за планом, що надається:

1. Промисловість.
2. Сільське господарство.
3. Транспорт.
4. Сфера послуг.
5. Місце туризму в господарській структурі країни.

Питання до практичного заняття:

1. Назвіть сучасні країни Центрально-Східної Європи.
2. Яким чином відбувався процес здобуття незалежності, розпаду або об'єднання країн Центрально-Східної Європи?
3. Надайте характеристику державному устрою країн Центрально-Східної Європи.
4. Визначте та охарактеризуйте форми правління країн Центрально-Східної Європи.
5. У чому полягає специфіка проведення зовнішньоекономічної діяльності у країнах Центрально-Східної Європи?

Література:

1. Атлас світу / [авториз. пер. з англ. мов. вид. Collins World Atlas ; відп. ред. О. Вакуленко]. – К. : Картографія, 2005. – 336 с.
2. Блій де. Г. Географія: світи, регіони, концепти / Блій де. Г., Муллер П.; пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
3. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
4. Дорошко М.С. Країнознавство. Країни СНД : навч. посіб. / М.С. Дорошко. – К. : МАУП, 2007. – 286 с.
5. Лажнік В.Й. Країнознавство : навч.-метод. комплекс дисципліни / В.Й. Лажнік, І.П. Мандрик. – Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. – 95 с.
6. Лизогуб В.А. Країнознавство : курс лекцій / В.А. Лизогуб. – Х. : Право, 2017. – 368 с.
7. Народонаселение мира : энциклопедический словарь / гл. ред. Г.Г. Меликьян. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1994. – 640 с.
8. Мальська М.П. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.П. Мальська, М.З. Гамкало, О.Ю. Бордун. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.
9. Парфіненко А.Ю. Туристичне країнознавство : навч. посіб. / А.Ю. Парфіненко. – Х. : Бурун-книга, 2009. – 288 с.
10. Сапожникова Е.Н. Страноведение: теория и методика туристского изучения стран : учеб. пособ. [для выс. уч. заведений] / Е.Н. Сапожникова. – М. : Изд. центр Академия, 2008. – 240 с.
11. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-у імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.
12. Туристичне країнознавство : навч. Посіб. / за ред. В.Ф. Семенова. – Одеса : «Атлант» ОДЕУ, 2010. – 340 с.
13. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12

Тема: «Країнознавча характеристика однієї з країн Центрально-Східної Європи»

План заняття:

1. Загальна характеристика географічного положення країн Центрально-Східної Європи.
2. Демографічна характеристика країн Центрально-Східної Європи.
3. Природні та кліматичні умови країн Центрально-Східної Європи.
4. Історія та культура населення країн Центрально-Східної Європи.

Завдання до практичного заняття:

Оберіть одну з країн Центрально-Східної Європи та охарактеризуйте її за планом, що надається:

1. Загальні відомості про країну, суспільно-географічне положення.
2. Природні умови та ресурси країни.
3. Характеристика населення країни.
4. Історія формування території.
5. Внутрішні відмінності країни.

Питання до практичного заняття:

1. Надайте загальну характеристику географічного положення країн Центрально-Східної Європи.
2. Розкрийте сутність поняття «демографія». Яку роль вона відіграє в туристичній сфері?
3. Охарактеризуйте природно-кліматичні умови країн Центрально-Східної Європи.
4. У чому полягають історичні особливості розвитку країн Центрально-Східної Європи?
5. Чим відрізняється культура населення країн Центрально-Східної Європи? Що є в ній спільного?

Література:

1. Атлас світу / [авториз. пер. з англomов. вид. Collins World Atlas ; відп. ред. О. Вакуленко]. – К. : Картографія, 2005. – 336 с.
2. Блій де. Г. Географія: світи, регіони, концепти / Блій де. Г., Муллер П.; пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
3. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
4. Дорошко М.С. Країнознавство. Країни СНД : навч. посіб. / М.С. Дорошко. – К. : МАУП, 2007. – 286 с.
5. Лажнік В.Й. Країнознавство : навч.-метод. комплекс дисципліни /

В.Й. Лажнік, І.П. Мандрик. – Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. – 95 с.

6. Лизогуб В.А. Країнознавство : курс лекцій / В.А. Лизогуб. – Х. : Право, 2017. – 368 с.

7. Народонаселение мира : энциклопедический словарь / гл. ред. Г.Г. Меликьян. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1994. – 640 с.

8. Мальська М.П. Туристичне країнознавство. Європа : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М.П. Мальська, М.З. Гамкало, О.Ю. Бордун. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 224 с.

9. Парфіненко А.Ю. Туристичне країнознавство : навч. посіб. / А.Ю. Парфіненко. – Х. : Бурун-книга, 2009. – 288 с.

10. Сапожникова Е.Н. Страноведение: теория и методика туристского изучения стран : учеб. пособ. [для выс. уч. заведений] / Е.Н. Сапожникова. – М. : Изд. центр Академия, 2008. – 240 с.

11. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-у імені Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.

12. Туристичне країнознавство : навч. Посіб. / за ред. В.Ф. Семенова. – Одеса : «Атлант» ОДЕУ, 2010. – 340 с.

13. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 13

Тема: «Туристичний імідж території»

План заняття:

1. Поняття «образ», «імідж», «бренд»: спільне й відмінне.
2. Сутність культурно-образного підходу в країнознавстві.
3. Сутність поняття «туристичним іміджем країни». Роль туристичного іміджу на туристичну затребуваність країни.
4. Національний бренд: сутність, роль, значення.
5. Роль символічного капіталу культури у створенні туристичного іміджу країни.

Питання до практичного заняття:

1. У чому полягає різниця між поняттями «образ», «імідж», «бренд»?
2. У чому полягає сутність культурно-образного підходу в країнознавстві та яку роль він відіграє при створенні туристично-країнознавчих текстів?
3. Що ви розумієте під туристичним іміджем країни? Яким чином він впливає на туристичну затребуваність країни?
4. На чому ґрунтується вплив національного бренду на суспільну свідомість? Назвіть та охарактеризуйте функції туристичного іміджу країни.

5. Яку роль відіграє символічний капітал культури у створенні туристичного іміджу країни? Наведіть приклади.

Література:

1. Аріон О.В. Географія туризму: навч.-метод. посіб. / О.В. Аріон, С.І.Уліганець. – К. : ВГЛ «Обрії», 2009. – 172 с.
2. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії / О.О. Бейдик. – К. : Ін-т туризму федерації профспілок України, 1998. – 130 с.
3. Блій де. Г. Географія: світи, регіони, концепти / Блій де. Г., Муллер П.; пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
4. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
5. Кузик С.П. Географія туризму : навч. посіб. / С.П. Кузик. – К.: Знання, 2011. – 271 с.
6. Кусков А.С. Туристское ресурсоведение / А.С. Кусков. – М. : Академия, 2008. – 208 с.
7. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2002. – 436 с.
8. Масляк П.О. Рекреаційна географія : навч. посіб. / П.О. Масляк. – К. : Знання, 2008. – 343 с.
9. Петринка Л.В. Географія туризму / Л.В. Петринка. – Х. : Основа, 2011. – 96 с.
10. Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму : навч. посіб. / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. – 264 с.
11. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 14

Тема: «Методологічні основи створення туристичного іміджу країни»

План заняття:

1. Основні поняття туристичного іміджу.
2. Атрибути бренду.
3. Функції туристичного образу країни.
4. Маркетинг іміджу країни
5. Методологічні принципи іміджування країни.
6. Символічний капітал культури в структурі туристичного іміджу.
7. Механізми реалізації іміджевої політики.

Завдання до практичного заняття:

Розробіть і складіть бренд своєї території, де ви проживаєте.

Кожний студент розробляє туристичний імідж своєї території (міста, селища, регіону (області)) для внутрішнього і для міжнародного туризму.

Питання до практичного заняття:

1. Назвіть основні властивості, що характеризують туристичний імідж країни.
2. Що таке «бренд»? Які атрибути бренду має імідж?
3. Які функції виконує туристичний образ країни?
4. Яким є алгоритм створення туристичного іміджу країни?
5. Що означає політико-географічний образ країни? Яким чином він впливає на розвиток туризму?
6. У чому суть соціоментального образу країни?
7. Яким чином виробничо-економічний образ країни впливає на її економічний розвиток?

Література:

1. Аріон О.В. Географія туризму: навч.-метод. посіб. / О.В. Аріон, С.І.Уліганець. – К. : ВГЛ «Обрії», 2009. – 172 с.
2. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреації та рекреаційної географії / О.О. Бейдик. – К. : Ін-т туризму федерації профспілок України, 1998. – 130 с.
3. Блій де. Г. Географія: світи, регіони, концепти / Блій де. Г., Муллер П.; пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
4. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
5. Кузик С.П. Географія туризму : навч. посіб. / С.П. Кузик. – К.: Знання, 2011. – 271 с.
6. Кусков А.С. Туристское ресурсосведение / А.С. Кусков. – М. : Академия, 2008. – 208 с.
7. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2002. – 436 с.
8. Масляк П.О. Рекреаційна географія : навч. посіб. / П.О. Масляк. – К. : Знання, 2008. – 343 с.
9. Петринка Л.В. Географія туризму / Л.В. Петринка. – Х. : Основа, 2011. – 96 с.
10. Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму : навч. посіб. / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. – 264 с.
11. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 15

Тема: «Географія туризму як наукова дисципліна»

План заняття:

1. Вивчення туризму в соціології, психології, економіці, правознавстві та інших науках.
2. Співвідношення географії туризму і туризмології, географії туризму і рекреаційної географії (спільні риси та відмінності).
3. Функції географії туризму (теоретична, конструктивна, освітня, виховна, світоглядна, прогностична).
4. Історія виникнення і розвитку географії туризму в Україні.
5. Вклад українських учених у розвиток географії туризму. Вклад українських учених у розвиток географії туризму.

Завдання до практичного заняття:

Зберіть матеріал про вклад провідних українських учених у розвиток географії туризму. Відповідь оформіть у вигляді таблиці?

Таблиця

Вклад провідних українських учених у розвиток географії туризму

<i>ПІБ вченого- географа</i>	<i>Напрями дослідження ученого</i>	<i>Науково-методичні доробки ученого з географії туризму (посібники, підручники, монографії, статті)</i>

Питання до практичного заняття:

1. Наведіть 3-4 схеми структури суспільної географії за різними авторами (Е.Алаєвим, С.Лавровим А.Голіковим, М.Пістуном, Л.Шевчук, А.Степаненком, О.Шаблієм, О.Топчієвим, В.Столбовим і М.Шаригінім та ін.), виділіть та проаналізуйте місце географії туризму в них.
2. Як співвідносяться науки «географія туризму» і «туризмологія»? «Географія туризму» і «рекреаційна географія»?
3. З якими географічними і негеографічними науками географія туризму має тісні зв'язки? Відповідь оформіть у вигляді схеми, на якій позначте науки, з якими пов'язана географія туризму, та сутність цих зв'язків (яку інформацію отримує географія туризму від цих наук).

Література:

1. Аріон О.В. Географія туризму: навч.-метод. посіб. / О.В. Аріон, С.І.Уліганець. – К. : ВГЛ «Обрії», 2009. – 172 с.
2. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії / О.О. Бейдик. – К. : Ін-т туризму федерації профспілок України, 1998. – 130 с.
3. Блій де. Г. Географія: світи, регіони, концепти / Блій де. Г.,

Муллер П.; пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.

4. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.

5. Кузик С.П. Географія туризму : навч. посіб. / С.П. Кузик. – К.: Знання, 2011. – 271 с.

6. Кусков А.С. Туристское ресурсоведение / А.С. Кусков. – М. : Академия, 2008. – 208 с.

7. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2002. – 436 с.

8. Масляк П.О. Рекреаційна географія : навч. посіб. / П.О. Масляк. – К. : Знання, 2008. – 343 с.

9. Петринка Л.В. Географія туризму / Л.В. Петринка. – Х. : Основа, 2011. – 96 с.

10. Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму : навч. посіб. / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. – 264 с.

11. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 16

Тема: «Індустрія туризму»

План заняття:

1. Структура індустрії туризму за різними авторами і підходами. Підсистеми, структури і компоненти індустрії дозвілля відносно споживчо-ресурсної орієнтації (за О.О. Любіцевою).
2. Структура туристсько-рекреаційної інфраструктури за різними авторами і підходами.
3. Особливості туристичного попиту та туристичної пропозиції.
4. Чинники формування та види ринку туристичних послуг.
5. Структура та типологія національних туристичних ринків. Тип національного туристичного ринку України.

Питання до практичного заняття:

1. Для позначення туризму як складової економіки використовують різні поняття: «туристичне господарство», «туристична галузь», «туристичний бізнес», «індустрія туризму», «сфера туризму» та ін. Наведіть визначення цих понять. Чим вони відрізняються? Яке поняття, на Ваш погляд, найбільш вдале? Відповідь обґрунтуйте.
2. Окрім структури індустрії туризму за О.О. Любіцевою, існує цілий ряд інших варіантів. Ознайомтеся з одним із них. Наведіть схему обраної

структури індустрії туризму, зазначте її автора?

Література:

1. Аріон О.В. Географія туризму: навч.-метод. посіб. / О.В. Аріон, С.І.Уліганець. – К. : ВГЛ «Обрії», 2009. – 172 с.
2. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії / О.О. Бейдик. – К. : Ін-т туризму федерації профспілок України, 1998. – 130 с.
3. Блій де. Г. Географія: світи, регіони, концепти / Блій де. Г., Муллер П.; пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шабля. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
4. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
5. Кузик С.П. Географія туризму : навч. посіб. / С.П. Кузик. – К.: Знання, 2011. – 271 с.
6. Кусков А.С. Туристское ресурсоведение / А.С. Кусков. – М. : Академия, 2008. – 208 с.
7. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2002. – 436 с.
8. Масляк П.О. Рекреаційна географія : навч. посіб. / П.О. Масляк. – К. : Знання, 2008. – 343 с.
9. Петринка Л.В. Географія туризму / Л.В. Петринка. – Х. : Основа, 2011. – 96 с.
10. Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму : навч. посіб. / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. – 264 с.
11. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 17

Тема: «Туристсько-рекреаційна інфраструктура»

План заняття:

1. Підприємства, які надають послуги по розміщенню (сектор розміщення).
2. Підприємства харчування (сектор харчування).
3. Туристичні фірми з виробництва та реалізації туристичного продукту (сектор реалізації послуг).
4. Рекламно-інформаційні туристичні установи; виробничі туристичні підприємства.
5. Транспортні підприємства (сектор перевезень).

Питання до практичного заняття:

1. Назвіть групи закладів і підприємств, які включає туристсько-рекреаційна інфраструктура.
2. Надайте характеристику сектору розміщення.
3. Надайте характеристику сектору харчування.
4. Які підприємства, заклади та установи представляють сектор реалізації послуг? Дайте кратку характеристику цьому секторові.
5. Яку мету, завдання та функції виконують рекламно-інформаційні туристичні установи? Яке значення їх діяльність має для розвитку туризму?
6. Що таке «виробничі туристичні підприємства»? Яку роль вони відіграють в туристичній сфері?
7. Надайте характеристику сектору перевезень. Яке значення має цей сектор у туризмі?

Література:

1. Аріон О.В. Географія туризму: навч.-метод. посіб. / О.В. Аріон, С.І.Уліганець. – К. : ВГЛ «Обрії», 2009. – 172 с.
2. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії / О.О. Бейдик. – К. : Ін-т туризму федерації профспілок України, 1998. – 130 с.
3. Блій де. Г. Географія: світи, регіони, концепти / Блій де. Г., Муллер П.; пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
4. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
5. Кузик С.П. Географія туризму : навч. посіб. / С.П. Кузик. – К.: Знання, 2011. – 271 с.
6. Кусков А.С. Туристское ресурсоведение / А.С. Кусков. – М. : Академия, 2008. – 208 с.
7. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2002. – 436 с.
8. Масляк П.О. Рекреаційна географія : навч. посіб. / П.О. Масляк. – К. : Знання, 2008. – 343 с.
9. Петринка Л.В. Географія туризму / Л.В. Петринка. – Х. : Основа, 2011. – 96 с.
10. Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму : навч. посіб. / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. – 264 с.
11. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 18

Тема: «Основні поняття, терміни та категорії науки «Географія туризму»»

План заняття:

1. Основні поняття науки «Географія туризму».
2. Співвідношення понять «вільний час», «дозвілля», «відпочинок», «розваги».
3. Співвідношення понять «рекреація» і «туризм».
4. Співвідношення понять «туризм» і «подорож».
5. Співвідношення понять «туризм» і «екскурсія».
6. Співвідношення понять «туризм» і «міграція».

Завдання до практичного заняття:

Складіть таблицю «Визначення основних термінів»:

№ з/п	Термін	Зміст терміну
1	Вільний час	
2	Дозвілля	
3	Відпочинок	
4	Розваги	
5	Рекреація	
6	Туризм	
7	Подорож	
8	Екскурсія	
9	Міграція	

Питання до практичного заняття:

1. Назвіть основні поняття науки «Географія туризму».
2. Дайте визначення таким поняттям, як: «вільний час», «дозвілля», «відпочинок», «розваги». Яким чином вони співвідносяться один до одного?
3. Що спільного і що відмінного між поняттями «рекреація» і «туризм»?
4. Що об'єднує такі поняття, як: «туризм», «подорож», «екскурсія» та «міграція»?
5. Які види туристичної міграції ви знаєте?

Література:

1. Аріон О.В. Географія туризму: навч.-метод. посіб. / О.В. Аріон,

С.І.Уліганець. – К. : ВГЛ «Обрії», 2009. – 172 с.

2. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії / О.О. Бейдик. – К. : Ін-т туризму федерації профспілок України, 1998. – 130 с.

3. Блій де. Г. Географія: світи, регіони, концепти / Блій де. Г., Муллер П.; пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.

4. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.

5. Кузик С.П. Географія туризму : навч. посіб. / С.П. Кузик. – К.: Знання, 2011. – 271 с.

6. Кусков А.С. Туристское ресурсосведение / А.С. Кусков. – М. : Академия, 2008. – 208 с.

7. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2002. – 436 с.

8. Масляк П.О. Рекреаційна географія : навч. посіб. / П.О. Маслік. – К. : Знання, 2008. – 343 с.

9. Петринка Л.В. Географія туризму / Л.В. Петринка. – Х. : Основа, 2011. – 96 с.

10. Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму : навч. посіб. / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. – 264 с.

11. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 19

Тема: «Туризм як соціо-еколого-економічна система»

План заняття:

1. Функції туризму.
2. Характеристика медико-біологічної функції туризму.
3. Характеристика соціально-культурної функції туризму.
4. Характеристика економічної функції туризму.
5. Характеристика виховної і комунікативної функції туризму.
6. Характеристика екологічної функції туризму.

Завдання до практичного заняття:

1. Побудуйте схеми, на яких відобразить, як співвідносяться поняття «вільний час», «дозвілля», «відпочинок», «розваги», «рекреація», «туризм». На схемах (або нижче як висновок) зробіть відповідні пояснення, які б відображали, чим відрізняються і чим схожі ці поняття.

2. Побудуйте схеми, на яких відобразить, як співвідносяться поняття

«туризм» і «подорож», «туризм» і «екскурсія», «туризм» і «міграція». На схемі (або нижче як висновок) зробіть відповідні пояснення, які б відображали, чим відрізняються і чим схожі ці поняття?

Питання до практичного заняття:

1. Назвіть основні функції туризму.
2. Охарактеризуйте медико-біологічну функцію туризму.
3. Дайте кратку характеристику соціально-культурної функції туризму.

Наведіть приклади.

4. Охарактеризуйте економічну функцію туризму.
5. Дайте характеристику виховної і комунікативної функції туризму.

Наведіть приклади з особистого життя.

6. Охарактеризуйте екологічну функцію туризму. Наведіть приклади.
7. У чому полягає значення основних функцій туризму?

Література:

1. Аріон О.В. Географія туризму: навч.-метод. посіб. / О.В. Аріон, С.І.Уліганець. – К. : ВГЛ «Обрії», 2009. – 172 с.
2. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії / О.О. Бейдик. – К. : Ін-т туризму федерації профспілок України, 1998. – 130 с.
3. Блій де. Г. Географія: світи, регіони, концепти / Блій де. Г., Муллер П.; пер. з англ. ; передмова та розділ «Україна» О. Шаблія. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
4. Домбровська С.М. Краєзнавство, країнознавство та географія туризму : опорний конспект лекцій [для всіх форм навчання спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська. – Х. : НУЦЗУ, 2019. – 319 с.
5. Кузик С.П. Географія туризму : навч. посіб. / С.П. Кузик. – К.: Знання, 2011. – 271 с.
6. Кусков А.С. Туристское ресурсосведение / А.С. Кусков. – М. : Академия, 2008. – 208 с.
7. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева. – К. : Альтерпрес, 2002. – 436 с.
8. Масляк П.О. Рекреаційна географія : навч. посіб. / П.О. Маслік. – К. : Знання, 2008. – 343 с.
9. Петринка Л.В. Географія туризму / Л.В. Петринка. – Х. : Основа, 2011. – 96 с.
10. Смаль І.В. Основи географії рекреації і туризму : навч. посіб. / І.В. Смаль. – Ніжин : Вид-во НДПУ ім. М. Гоголя, 2004. – 264 с.
11. Українське краєзнавство: сторінки історії та історія культури : навч.-наочний посіб. [для студ. вищ. навч. закл. зі спец. 242 «Туризм»] / С.М. Домбровська, О.В. Поступна, О.В. Степанко. – Харків : Вид-во ХНАДУ, 2019. – 338 с.

ПОСТУПНА Олена Вікторівна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для проведення практичних занять з дисципліни

«КРАЄЗНАВСТВО, КРАЇНОЗНАВСТВО ТА ГЕОГРАФІЯ ТУРИЗМУ»

для здобувачів, які навчаються за першим рівнем вищої освіти («бакалавр»)

галузі знань 24 «Сфера обслуговування»

спеціальність 242 «Туризм»

за освітньо-професійною програмою «Туризм»

Підписано до друку 17.11. 2020 р.
Формат 60x84/16. Обл.-вид. арк. 1,5.
Гарнітура Таймс. Тираж 50 прим.

Віддруковано з оригінал-макета в друкарні ФОП Леонов Д.С.
61023, м. Харків, вул. Весніна, 12, тел. (057) 717-28-80